

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

До 220-ої річниці
з дня заснування університету

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до семінарських занять і завдання для самостійної роботи з
дисципліни вільного вибору «Психолінгвістика» для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Харків – 2024

УДК 81'23

М 54

Укладачі: Дорожко І. І., Малихіна О. Є., Туріщева Л. В., Ходикіна Ю.Ю.

Рецензенти:

Павлик О.М. - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології Харківської державної академії фізичної культури;

Донченко О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

М 54 Методичні рекомендації до семінарських занять і завдання для самостійної роботи з дисципліни вільного вибору «Психолінгвістика» [Електронне видання] : для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти / [уклад. : І. І. Дорожко, О. Є. Малихіна, Л. В. Туріщева, Ю. Ю. Ходикіна] Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : [б. в.], 2024. – 35 с.

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
протокол № 6 від 19.06.24

Методичні рекомендації розроблені відповідно до навчальної програми дисципліни вільного вибору «Психолінгвістика» та містять перелік основних теоретичних питань, питань для самостійного вивчення, практичних завдань, питань для самоконтролю знань студентів з тем дисципліни та рекомендовану літературу.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
© Дорожко І. І., Малихіна О. Є.,
Туріщева Л.В., Ходикіна Ю.Ю.

Зміст

Пояснювальна записка	4
Тематичний план дисципліни	6
Методичні рекомендації щодо виконання завдань самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психолінгвістика»	19
Список рекомендованої літератури	23
Тестові питання для самоконтролю	25
Додаток 1. Приклад результатів асоціативного експерименту	31
Додаток 2. Психолінгвістичний аналіз рекламного тексту	33

Пояснювальна записка

Психолінгвістика - це наука, що вивчає психологічні й лінгвістичні аспекти мовленнєвої діяльності людини, соціальні та психологічні аспекти використання мови у процесах мовної комунікації й індивідуальної мовно-мисленнєвої діяльності.

Призначення вибіркової навчальної дисципліни «Психолінгвістика». Предметом психолінгвістики є мовленнєва діяльність, значна увага приділяється поняттям «мова» і «мовлення», «мовна особистість», «мовні здібності», «образ світу», «міжкультурна комунікація». Саме ці питання є актуальними й для майбутнього педагога. Мовленнєва діяльність є складовою багатьох професій, педагогічної зокрема. Отже, сучасному педагогу необхідно володіти основами психолінгвістики, оскільки дана наука дає йому знання, вміння та навички, потрібні для здійснення професійної діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психолінгвістика» є систематизація знань про категоріальний апарат, сутнісні ознаки та методологічні принципи сучасної психолінгвістичної теорії з визначенням ролі й значущості психіки для формування мовної картини світу та урахуванням різних дослідницьких підходів до інтерпретації мовленнєвої діяльності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни: засвоєння студентами основних теоретичних підходів до вивчення основних проблем психолінгвістики та теорії мовленнєвої діяльності; опанування методами психолінгвістичного дослідження мовленнєвої діяльності, мовного матеріалу, мовної особистості; ознайомлення студентів зі специфікою процесу становлення і розвитку мовлення окремого індивіда (онтогенез); вивчення прикладних аспектів застосування знань із теорії психолінгвістики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни вільного вибору відповідно до її специфіки формуються предметні компетентності:

СК 1 Здатність до оперування основними поняттями й термінами психолінгвістики.

СК 2 Здатність до аналізу мовленнєвих явищ відповідно до теорії мовленнєвої діяльності.

СК 3 Здатність визначати етапи онтогенезу мовлення.

СК 4 Здатність визначати сутність процесів породження, сприймання та розуміння мовлення.

Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких результатів навчання:

РН 1 Оперувати основними поняттями й термінами психолінгвістики.

РН 2 Аналізувати мовленнєві явища відповідно до теорії мовленнєвої діяльності.

РН 3 Визначати етапи онтогенезу мовлення.

РН 4 Визначати сутність процесів породження, сприймання та розуміння мовлення.

Тематичний план дисципліни
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ

Тема 1. Психолінгвістика як самостійна наука

Основні питання теми: Психолінгвістика як наука, її об'єкт і предмет вивчення. Завдання психолінгвістики на сучасному етапі розвитку науки. Ключові поняття психолінгвістики як самостійної галузі знань. Структура психолінгвістики, її зв'язки з іншими науками. Прикладні галузі сучасної психолінгвістики. Витоки психолінгвістики. Історія становлення психолінгвістичної науки. Вітчизняні дослідження в галузі психолінгвістики (О. О. Потебня, Л. В. Щерба, Л. С. Виготський, О. О. Леонтьєв, М. І. Жинкін, О. О. Залевська, Л. О. Калмикова). Сучасний розвиток психолінгвістики у зарубіжній науці.

Тезаурус теми: об'єкт психолінгвістики, предмет психолінгвістики, психолінгвістика, міждисциплінарні зв'язки, структура психолінгвістики, теоретична психолінгвістика, прикладна психолінгвістика.

Література до теми:

1. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2002. 168 с.
2. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
3. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Калмикова Л. О., Калмиков Г. В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. 325с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Зробіть розгорнутий план-конспект (план + основні тези) статті: Засекіна Л. В. Тенденції розвитку вітчизняної психолінгвістики: методологічний огляд проблем та окреслення шляхів їх вирішення. *Психолінгвістика*. 2008. № 1. С. 9-20. URL : <https://psycholing->

journal.com/index.php/journal/issue/view/16/1-2008-pdf.

2. Підготуйте порівняльну таблицю: «Наукові пошуки психолінгвістичних шкіл» (американський, вітчизняний напрями). Зробіть висновок про внесок цих шкіл у теорію мовленнєвої діяльності.

Тема 2. Мовлення як об'єкт наукових досліджень.

Основні питання теми: Мовлення як об'єкт дослідження різних галузей сучасної науки. Теорії походження мови. Фізіологічні передумови мовлення. Функції та види мовлення. Зв'язок мовлення з іншими психічними процесами. Якісні ознаки мовленнєвої діяльності.

Тезаурус теми: мова, мовлення, мовленнєва діяльність, центр Брока, центр Верніке, зовнішнє мовлення, внутрішнє мовлення, усне мовлення, письмове мовлення, монологічне мовлення, діалогічне мовлення, якісні характеристики мовлення.

Література до теми:

1. Кудоярова О. В. Психолінгвістика: навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т «Хар. авіац. ін-т», 2011. 44 с.

2. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.

3. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Калмикова Л. О., Калмиков Г. В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. 325с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Нижче наводиться перелік відмінних рис видів мовлення. Виберіть особливості кожного виду мовлення (діалогічне, монологічне, письмове та внутрішнє).

1) Мовлення, в якому відсутні немовні комунікативні засоби - жести, міміка, зображення.

2) Мовлення, сенс якого зрозумілий завдяки конкретній обстановці спілкування.

- 3) Граматичні зв'язки виражені найповніше.
- 4) Значною мірою мимовільне мовлення.
- 5) Мовлення, що найбільш піддається вольовому контролю.
- 6) Заздалегідь плановане та програмоване мовлення.
- 7) Граматично безладна форма мовлення.
- 8) Мовлення, в якому широко використовуються немовні комунікативні засоби - жести, міміка.
- 9) Мовлення, в якому наступні висловлювання великою мірою обумовлені попередніми висловлюваннями співрозмовників.
- 10) Фрагментарне, уривчасте, граматично безладне мовлення.
- 11) Мовлення, в якому виникає необхідність одну і ту ж думку висловити різних послідовних висловлюваннях.

(За С. Мерліним)

2. Проаналізуйте наведені цитати, які функції мовлення вони відображають:

- Безсмертя народу - у його мові (Чингіз Айтматов).
- Багато говорити і багато сказати не є те саме (Софокл).
- Заговори, щоб я тебе побачив (Сократ).
- Жодне висловлене слово не приносило стільки користі, скільки безліч невисловлених (Плутарх)
- Мова - духовне багатство народу (Василь Сухомлинський).
- Хто ясно думає, той ясно і говорить (Нікола Буало).
- Скільки мов ти знаєш – стільки разів ти людина (Й.-В. Гете).

3. Ознайомтесь зі статтею: Клярська Г. Ю., Тарасенко О. Д. Особливості мови інтернет-спілкування (на прикладі україномовних користувачів). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія.* 2018. Вип. 32 (3). С. 49-52.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32%283%29_16

За статтею дайте відповіді на питання:

1. Вкажіть основні особливості мови Інтернет-спілкування.
2. Які з визначених особливостей, на ваш погляд, є найбільш типовими?
3. Які особливості ви використовуєте під час власного спілкування?

Тема 3. Теоретичні проблеми сучасної психолінгвістики.

Основні питання теми: Структура мовленнєвої діяльності. Моделі породження висловлювання (трансформаційно-генеративна граматики Н. Хомського, теорія рівнів мови Ч. Осгуда, модель Т-О-Т-Е, модель Л. С. Виготського, модель О. Р. Лурії, модель О. О. Леонтьєва). Сприймання і розуміння висловлювання. Ступені сприймання мовлення. Розуміння мовлення. Моделі сприймання мовлення Ч. Осгуда і Л. А. Чистович. Внутрішнє мовлення.

Тезаурус теми: модель, мовленнєве повідомлення, породження мовлення, глибинні та поверхові структури, сприймання і розуміння висловлювання, інтеріоризація, внутрішнє мовлення

Література до теми:

1. Кудоярова О. В. Психолінгвістика: навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т «Хар. авіац. ін-т», 2011. 44 с.
2. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
3. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Калмикова Л. О., Калмиков Г. В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. 325с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Чи може сприймання мовлення бути неосмисленим? Обґрунтуйте свою думку.
2. Прочитайте даний фрагмент:

«За рзультатами длссоіжеднь одонго аньлігсьокго унвіертисета, не мас занчнення, в яокму проякду рзоатошавні лтіреи в солве. Гвоолне, щоб пшера та осантня лрітеи блуи на міцсі. Ішні лірети мжоуть сулівадти в пмовноу

безпорядку. Пичриною цгьоо є те, що ми не чтиамео кжону літеру оркмео, а все солво цілком».

Дайте відповіді на питання:

- Наскільки складно було зрозуміти текст?
- Які висновки можна зробити на підставі даного фрагмента?

3. Як людина розпізнає різні значення неоднозначних фраз?

4. Чому важко запам'ятати фразу точно у тій формі, в якій вона була пред'явлена?

5. У чому полягає активність читача чи слухача під час сприймання мовлення?

6. Наведіть конкретний приклад конкуренції смислів під час сприйняття багатозначного слова, двозначних фраз.

Тема 4. Онтогенез мовлення.

Основні питання теми: Онтогенез мовлення. Критичний період для опанування мовленням. Домовленнєвий етап. Засвоєння звукової форми. Збільшення словникового запасу. Опанування морфологією, синтаксисом, значенням слова. Помилки у мовленні дітей. Дитяча словотворчість. Дитяче мовлення як ключ до розуміння пізнавальних процесів. Мовлення, інтелект, знаки. Операції зі знаками як база для фундаментальних інтелектуальних операцій. Теорії формування мовної свідомості в онтогенезі. Мовна особистість.

Тезаурус теми: онтолінгвістика, онтогенез, критичний період, сензитивний період, дитяче мовлення, словотворчість, мовлення і мислення, мовна свідомість, мовна картина світу, мовна особистість, мовленнєва особистість.

Література до теми:

1. Гавриш Н. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк : ТОВ «Либідь», 2001. 218с.

2. Карпенко Є. В. Вікова та педагогічна психологія: актуальні студії сучасних укр. учених : навч. посіб. Дрогобич : Посвіт, 2014. 150 с.

3. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Калмикова Л. О., Калмиков Г. В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. 325с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте зміст поняття «критичний період». Яке прикладне значення воно має?

2. Прочитайте уривок з підручника Т. Дуткевич «Дитяча психологія»: «К. Чуковський зауважував: «Дитина несвідомо вимагає, щоб у звуках був смисл, щоб у слові був живий ...образ; а якщо цього немає, дитина сама надає незрозумілому слову бажані образ та смисл. Вентилятор в неї – вертилятор. .. Міліціонер – вулиціонер. Екскаватор – пісковатор. Коклюш – кашлюш» ... Дитина не розуміє, чому співвідношення коза і козел не можна поширити на стрекоза – стрекозел. За аналогією покласти-викласти дитина просить маму висолити занадто солоний суп».

Дайте відповідь на питання:

- Про яке явище йде мова?
- З чим воно пов'язане?
- Яку роль виконує, на ваш погляд, в розвитку дитини?

3. Розв'яжіть психолого-педагогічну задачу:

Грамматика сучасних мов світу свідчать, що слова скрізь відмінюються у трьох особах однини (я, ти, він) і множини (ми, ви, вони). Проте у мовах первісних і нецивілізованих народів є лише множина, причому займенник «ми» виникає значно пізніше займенників «ви» та «вони». Маленька дитина також досить довго говорить про себе у третій особі («Це Тетянки лялька»), займенник «я» в її мовленні є свідченням переходу до більш високого рівня розвитку.

Про що свідчить це явище? Що воно дає для розуміння природи

психічного розвитку?

4. Ознайомтеся з різними підходами до періодизації мовленнєвого розвитку (О. О. Леонт'єв, А. К Маркова, О. М. Гвоздев) та складіть таблицю «Періодизація мовленнєвого розвитку», використав один з підходів до визначення етапів розвитку мовлення у дітей.

Тема 5. Формування мовної компетенції як актуальна психолінгвістична проблема

Основні питання теми: Витоки мовної компетенції як наукового феномена. Поняття мовної та мовленнєвої компетенції та компетентності. Мовні здібності: поняття про здібності, задатки. Іншомовні здібності, їх структура.

Тезаурус теми: мовна компетенція, мовна компетентність, мовленнєва компетенція, мовленнєва компетентність, мовні (лінгвістичні) здібності, іншомовні здібності, вербальний інтелект, рефлексія.

Література до теми:

1. Іванова О. Мовна картина світу як відображення мовної свідомості особистості. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2015. Вип.51. С. 36-39. URL: <http://eprints.oa.edu.ua/4553/>

2. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2002. 168 с.

3. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Пройдіть онлайн-тест мовних здібностей «Ерудитія» <http://psydilab.univer.kharkov.ua/index.php/ru/testirovanie-on-lajn>. Зробіть висновки щодо розвитку мовних здібностей.

2. Виконайте методики: «Діагностика комунікативного контролю»

(М. Шнайдера), Методика «Комунікативні вміння» (Л. Міхельсон). Проаналізуйте отримані результати психодіагностики, зробіть висновок щодо розвитку власних комунікативних якостей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ

Тема 1. Методи психолінгвістичних досліджень.

Основні питання теми: Методи експериментального дослідження в психолінгвістиці. Роль експерименту в психолінгвістиці. Асоціативний експеримент. Метод семантичного диференціала. Фоносемантичний диференціал. Контент-аналіз. Інтент-аналіз. Психографологічний аналіз. Фреймовий аналіз. Методика доповнення. Методика закінчення речень. Методи опосередкованого дослідження семантики. Методика визначення граматичної правильності. Методика прямого тлумачення слова. Опитувальник. Класифікація.

Тезаурус теми: метод дослідження, експеримент, досліджуваний, семантичне поле, асоціативний експеримент, семантичний диференціал, контент-аналіз, інтент-аналіз, методика доповнення (методика лакунарних текстів, методика пропущених слів), метод класифікації.

Література до теми:

1. Засєкіна Л. В., Засєкін С. В. Психолінгвістична діагностика: навч. посіб. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин.нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 188 с.
2. Експериментальні методи в психолінгвістиці : методичні вказівки та завдання для студентів IV курсу денної форми навчання спеціальності «Прикладна лінгвістика» / уклад. Н. М. Галунова. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 28 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. Донецьк : ДонДУ, 2008. 233 с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проведіть аналіз результатів асоціативного експерименту (див.

Додаток 1): визначте характер асоціацій досліджуваного за логічним і граматичним критеріями, заповніть таблицю, зробіть висновки.

2. Дайте відповіді на питання:

- 1) Навіщо потрібен експеримент у психолінгвістиці?
- 2) Чому не можна будувати теорію на даних, що отримані від одного досліджуваного?
- 3) Назвіть основні типи експериментів у психолінгвістиці?
- 4) Чим відрізняються різні типи асоціативного експерименту?
- 5) Що дозволяє дослідити методика семантичного диференціалу?

Тема 2. Основні проблеми патопсихолінгвістики.

Основні питання теми: Норма й патологія у мовленні. Природа і механізми порушень знакової діяльності мозку. Семантичні аспекти патопсихолінгвістики: специфіка мислення й мовлення при неврозах та психозах. Особливості мовлення в стані емоційного напруження. Порушення мовлення. Дефекти мовлення. Мова глухонімих.

Тезаурус теми: патопсихолінгвістика, норма у мовленні, патологія, акцентуації характеру, стан емоційного напруження, порушення мовлення, дефекти мовлення, афазія, жестове мовлення.

Література до теми:

1. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. Донецьк : ДонДУ, 2008. 233 с.
2. Кудоярова О. В. Психолінгвістика: навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т «Хар. авіац. ін-т», 2011. 44 с.
3. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте зміст понять «норма» і «патологія» мовлення.
2. Підготуйте усну доповідь із теми «Особливості мовлення людей із різними типами акцентуацій», тривалість доповіді 3-5 хвилин, доповідь має

відображати особливості мовлення одного типу акцентуації (за вибором здобувача), мати конкретно-прикладний характер.

Тема 3. Основні аспекти етнопсихолінгвістики.

Основні питання теми: Загальна характеристика етнопсихолінгвістики. Гіпотеза лінгвістичної відносності. Питання теорії двомовності. Основні підходи до дослідження проблеми білінгвізму у психології та суміжних науках. Мовна особистість у міжкультурній комунікації. Соціалізація й інкультурація у контексті формування мовної особистості.

Тезаурус теми: етнопсихолінгвістика, дискурс, гіпотеза лінгвістичної відносності, міжкультурна комунікація, інкультурація, аккультурація, білінгвізм, монолінгвізм, полілінгвізм, рецептивний білінгвізм, репродуктивний білінгвізм, продуктивний білінгвізм.

Література до теми:

1. Малихіна О. Є. Основні підходи до дослідження проблеми білінгвізму. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. 2015. № 1. С. 106-109. URL : <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/2944>

2. Павленко В. М. Етнопсихологія : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 448 с

3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть опорний конспект-схему до питання: «Теорія двомовності», що відображає основні положення (визначення поняття, підходи до вивчення, види).

2. У невеликому есе (до 300 слів) спростуйте будь-який відомий Вам міф про білінгвізм, використовуючи знання щодо типології видів білінгвізму.

Тема 4. Психологія мовленнєвого впливу.

Основні питання теми: Психолінгвістика мовленнєвого впливу.

Стратегія й тактика мовленнєвої поведінки. Мовленнєва діяльність в усному виступі, в переговорному процесі. Усне мовлення фахівця. Мовний вплив у рекламі.

Тезаурус теми: мовленнєвий вплив, імперативні форми впливу, неімперативні форми впливу, переконання, маніпулювання, навіювання, публічний виступ, реклама, реклама як засіб психологічного впливу, механізми реклами, сугестивний вплив, сугестивні психотехнології в рекламі: гіпноз, психоаналіз, НЛП тощо.

Література до теми:

1. Баришполець О.Т., Вознесенська О.Л. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів : монографія. Київ : Міленіум, 2014. 348 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344с.
3. Бацевич Ф. С. Атмосфера спілкування: спроба психолінгвістичного дослідження. *Мовознавство*. 2002. №№4-5. С. 26-32.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підберіть 2-3 рекламні повідомлення та зробіть їх психолінгвістичний аналіз (див. Додаток 2) із метою встановлення впливу тексту на свідомість людини.

2. Вправа «Сила реклами, що переконує». Вам треба зібрати дані про мовні звернення до людей з метою їх переконання. Для цього передивитися телевізійні передачі протягом кількох годин і запишіть зміст рекламних повідомлень (всього 15 рекламних роликів) у таблицю, зразок якої наведений нижче (див. табл. 1). Після таблиці зробіть загальний висновок щодо методів психологічного впливу в рекламі, відповідаючи на питання:

1. Який метод психологічного впливу в переглянутих рекламних роліках використовувався найчастіше?
2. Який метод впливу, на Ваш особистий погляд, є найбільш ефективним?

«Сила реклами, що переконує»

Рекламний ролик	Товар, що рекламується	Основна особа (особи), яка рекламує товар	Методи психологічного впливу
1.			
2.			
3.			
...			
15.			

Тема 5. Окремі аспекти прикладної психолінгвістики.

Основні питання теми: Мова і гендер. Мовні аспекти психотерапевтичного процесу. Нейролінгвістичне програмування.

Тезаурус теми: гендерні особливості мовлення, нейролінгвістичне програмування, принципи НЛП, модель світу, фрейми, рефреймінг, патерни, групування.

Література до теми:

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація : підручник Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 464 с.

2. Засєкіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : ВСВ «Медицина», 2018. 216 с.

3. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія професійної комунікації. Чернівці : Книги – XXI, 2010. 528 с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Вправа «Інша сторона медалі» («Інший епітет»)

1) Випишіть на папір не менш як 20 якостей і характеристик особистості.

Почніть з негативних: нудний, жадібний... Мета - рефреймінг кожної якості, знаходження позитивного аспекту.

Нудний - людина, яка любить чітко виконання правил, ворог недбалості.

Жадібний - ошадливий, не схильний смітити грошима.

2) Напишіть 20 позитивних характеристик і зробіть рефреймінг у негативний аспект. Спробуйте, бо ця вправа допомагає побачити людські риси з різних боків.

Комунікабельний – настирливий балакун, постійно прагне бути в центрі уваги.

Пробивний - нахабний, безцеремонний, задля мети піде по головах.

2. Виконайте вправу «Я надто...» або «Проте»

Випишіть не менш ніж 10 власних якостей, які здаються недоліками. «Я надто прискіпливий/дратівливий/гальмівний/ледачий...». Тепер проведіть рефреймінг - знайдіть позитивний аспект кожної якості. Наприклад:

Прискіпливий – відповідальний, уважний до деталей.

Дратівливий - гостро реагує на несправедливість, дурість і непунктуальність.

Гальмівний - не схильний приймати швидких рішень.

Ледар - не любить витратити енергію дарма, дуже цінує кожен мить життя, вміє відпочивати.

3. Підготуйте усну доповідь із теми «Мовні аспекти психотерапевтичного процесу». Тривалість доповіді 3-5 хвилин, доповідь має відображати особливості організації комунікативного процесу в межах різних психотехнологій (за вибором здобувача), мати конкретно-прикладний характер.

Методичні рекомендації щодо виконання завдань самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психолінгвістика»

У процесі здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців особлива увага приділяється організації їхньої самостійної роботи. Під час самостійної роботи здобувачі мають глибоко усвідомити основні проблеми з навчальної дисципліни, опанувати певною системою знань і засвоїти вміння й навички їх творчого застосування у власній діяльності щодо аналізу мовленнєвої діяльності.

У процесі вивчення дисципліни «Психолінгвістика» передбачено різні форми самостійної роботи здобувачів:

1. Конспектування першоджерел;
2. Складання порівняльних таблиць, опорних схем;
3. Виконання професійно-орієнтованих завдань;
4. Підготовка доповіді.

Запропоновані завдання для самостійної роботи забезпечують: системність знань та засобів навчання; оперування розумовими процесами; критичність мислення; володіння засобами обробки інформації; здібність до творчої праці.

Сформулюємо вказівки щодо оптимальної організації діяльності здобувачів у процесі виконання самостійних завдань:

1. Конспектування першоджерел. Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм виконання:

- Прочитайте запропоноване першоджерело.
- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Складіть план (простий або складний).
- Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми,

яка висвітлюється у першоджерелі.

- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи за потреби, схеми, таблиці, графіки тощо.
- Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

2.1 Складання порівняльних таблиць. Порівняльні таблиці є методом наукового дослідження, що полягає у встановленні ознак подібності та відмінності між предметами та явищами. Складання порівняльних таблиць сприяє розвитку вмінь виокремлювати, узагальнювати, грамотно висловлювати думки, виявляти нові зв'язки, що дозволяє більш докладно і глибше вивчити предмет.

Алгоритм виконання:

- Порівнювати слід лише однорідні явища за порівняльними ознаками;
- За допомогою аналізу виділіть суттєві ознаки і за ними скласти план порівняння;
- Установіть достатню кількість ознак подібності й відмінності порівнювальних об'єктів;
- Зазначте спільне та відмінне;
- Зробіть висновок про спільне й відмінне.

2.2 Складання опорних структурно-логічних схем. Структурно-логічні схеми є способом наочного представлення інформації у структурованому, систематизованому, закодованому завдяки знакам-сигналам (символічним, графічним, візерунковим, словесним). Смісловий блок схеми складатиметься із головної думки, аргументів та ілюстрацій на її підтвердження.

Алгоритм складання схеми:

- Сформулюйте мету складання структурно-логічної схеми, визначте специфіку досліджуваного об'єкта – явище чи процес.
- Прочитайте відповідний розділ підручника або кількох навчальних

джерел, проаналізуйте текст, виділіть головні та другорядні поняття, основні ідеї та смислові блоки, випишіть основні поняття й категорії.

- Повторно перегляньте текст з метою виявлення зв'язків між поняттями й категоріями, інформаційними блоками.
- Виділіть найбільш загальні поняття й категорії. Складіть заголовок схеми.
- Вибиріть тип структурно-логічної схеми, тип графічних елементів та засоби зв'язку між елементами, враховуючи специфіку змісту та вимог форматування тексту.
- Побудуйте загальний проєкт схеми на папері, оцініть ступень його адекватності за всіма вимогами щодо складання структурно-логічної схеми.
- Заключний перегляд тексту з метою зіставлення його з побудованою схемою.

3. Виконання професійно-орієнтованих завдань. Професійно-орієнтовані завдання (ПОЗ) є комплексною сукупністю навчальних завдань, що трансформовані так, щоб їх вирішення моделювало завдання/ситуацію, які можуть виникнути в здобувачів у майбутній професійній діяльності.

Алгоритм виконання

Алгоритм роботи над ПОЗ містить 4 етапи: підготовчий, планування, етап виконання та етап самоаналізу.

- Категоріально-термінологічний аналіз проблеми;
- Підбір літературних джерел щодо проблеми дослідження, здійснення їх аналізу;
- Збір емпіричних даних;
- Аналіз та інтерпретація отриманих даних.
- Рефлексія: виявлення труднощів, що виникли під час виконання завдання.

4. Підготовка доповіді. Доповідь є розгорнутим викладом певної

наукової проблеми (теми, питання). Її структура складається зі вступу, основної й підсумкової частин.

Алгоритм підготовки доповіді

- Продумайте структуру, зміст, зробіть помітки.
- Складіть план доповіді, опрацюйте літературу з даної теми, доберіть приклади.
  - Узагальніть основний матеріал за допомогою схеми, таблиці, класифікації тощо. Укажіть свою думку з проблеми.
  - Підготуйте тези доповіді (можливо письмово). Спробуйте промовити доповідь наодинці, перевірте наголоси деяких слів, уточніть значення незнайомих слів.

Список рекомендованої літератури

Базова

1. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2002. 168 с.
2. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Психолінгвістична діагностика: навч. посіб. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин.нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 188 с.
3. Кудоярова О. В. Психолінгвістика: навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т «Хар. авіац. ін-т», 2011. 44 с.
4. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
5. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Калмикова Л. О., Калмиков Г. В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. 325с.

Додаткова

1. Баришполець О.Т., Вознесенська О.Л. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів : монографія. Київ : Міленіум, 2014. 348 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344с.
3. Бацевич Ф. С. Атмосфера спілкування: спроба психолінгвістичного дослідження. *Мовознавство*. 2002. №№4-5. С. 26-32.
4. Волошина Н. В. Психолінгвістичні аспекти сприйняття рекламного тексту. *Молодий вчений*. 2018. №4. С. 638-641. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4%282%29__68
5. Гавриш Н. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк : ТОВ «Либідь», 2001. 218с.
6. Експериментальні методи в психолінгвістиці : методичні вказівки та завдання для студентів IV курсу денної форми навчання спеціальності

«Прикладна лінгвістика» / уклад. Н. М. Галунова. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 28 с.

7. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. Донецьк : ДонДУ, 2008. 233 с.

8. Іванова О. Мовна картина світу як відображення мовної свідомості особистості. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип.51. С. 36-39. URL: <http://eprints.oa.edu.ua/4553/>

9. Карпенко Є. В. Вікова та педагогічна психологія: актуальні студії сучасних укр. учених : навч. посіб. Дрогобич : Посвіт, 2014. 150 с.

10. Малихіна О. Є. Основні підходи до дослідження проблеми білінгвізму. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. 2015. № 1. С. 106-109. URL : <http://dSPACE.hnpu.edu.ua/handle/123456789/2944>

11. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : ЦУЛ, 2012. 184 с.

12. Психологічні особливості творення наукового тексту: методичні рекомендації / За ред. В.В.Андрієвської. Київ : Педагогічна думка, 2008. 216 с.

13. Психологія мислення : підручник / [І. Д. Пасічник, Р. В. Каламаж, О. В. Матласевич, У. І. Нікітчук та ін.] ; за ред. І. Д. Пасічника. «Острозька академія», 2015. 560 с.

14. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.

15. Чепан М. А. Етнопсихологічний дискурс глобалізації : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 104 с.

Тестові питання для самоконтролю:

1. Предметом вивчення психолінгвістики є:

- а) співвідношення особистості зі структурою і функціями мовленнєвої діяльності, з одного боку, і мовою як головною «утворювальною» образу світу людини, з іншої;
- б) особливості мовленнєвої діяльності людини;
- в) мовленнєві порушення;
- г) мова як система знаків.

2. Які з означених проблем не є передумовами виникнення психолінгвістики як науки:

- а) мовленнєве виховання дошкільників;
- б) навчання рідної та іноземної мови;
- в) відновлення мовлення після мозкових травм;
- г) необхідність вивчення проблеми міжкультурної комунікації.

3. Засновником вітчизняної психолінгвістики є:

- а) Л. С. Виготський;
- б) О. М. Леонтьєв;
- в) О. О. Леонтьєв;
- г) О. Р. Лурія.

4. Вкажіть визначення мови:

- а) система словесних знаків, яка служить засобом спілкування в даному суспільстві;
- б) система прийомів для досягнення поставленої мети;
- в) процес опосередкованого та узагальненого пізнання людиною предметів і явищ об'єктивної дійсності в їх істотних властивостях;
- г) риса особистості, що виявляється у повазі до людей, гуманності.

5. Мовлення – це ... :

- а) психічне явище;
- б) процес спілкування за допомогою мови;
- в) обмін інформацією між людьми;

г) процес відображення думок і почуттів.

6. Специфічний людський засіб спілкування, що існує об'єктивно в духовному житті людського суспільства і становить собою систему знаків, які функціонують як засоби такого спілкування - це:

- а) спілкування;
- б) мовлення;
- в) мова;
- г) жести мови

7. Основний різновид мовлення, яке є звучним і сприймається іншими за допомогою слуху, називається:

- а) внутрішнє;
- б) монологічне;
- в) письмове;
- г) усне.

8. Першим етапом породження мовлення, на думку Л.Виготського, є:

- а) думка;
- б) внутрішнє слово;
- в) зовнішнє слово;
- г) мотивація.

9. Віковий період, протягом якого мовлення засвоюється «без зусиль», називається:

- а) критичний;
- б) сприятливий;
- в) домінуючий;
- г) дитячий.

10. Процес становлення мовлення людини вивчає така галузь наукового знання, як:

- а) онтолінгвістика;
- б) патопсихолінгвістика;
- в) етнопсихолінгвістика;

г) прикладна психолінгвістика.

11. Вкажіть характерну ознаку внутрішнього мовлення:

а) емоційно насичене;

б) свідоме;

в) згорнуте;

г) доступно для сприймання.

12. Відображення об'єктивної реальності через поняття – це сігніфікативна функція мовлення:

а) правильно;

б) неправильно.

13. Сукупність пізнавальних, емоційних та мотиваційних властивостей, що забезпечують мовну компетенцію людини як носія певного національно-культурного простору позначається у психолінгвістиці поняттям:

а) мовна особистість;

б) мовленнєва компетенція;

в) мовна компетенція;

г) мовна картина світу.

14. Здібності, які забезпечують успішність виконання людиною конкретних видів діяльності, називаються:

а) загальні;

б) творчі;

в) спеціальні;

г) природні.

15. Здібності до оперування в процесі спілкування знаковими системами, відмінними від системи рідної мови, називаються:

а) загальні;

б) творчі;

в) мовні;

г) іншомовні.

16. Зв'язок між певними об'єктами або явищами, оснований на особистісному, суб'єктивному досвіді позначається як:

- а) асоціація;
- б) враження;
- в) сприймання;
- г) мислення.

17. В асоціативному експерименті досліджуваний створив таку асоціацію: стіл – книга. Визначте, в якому рядку правильно зазначено тип зв'язків між словом-стимулом та асоціацією.

- а) центральна логічна, синтагматична;
- б) центральна логічна, парадигматична;
- в) периферична, синтагматична;
- г) периферична, парадигматична.

18. Експериментальний метод психолінгвістики, за якого в тексті пропускається деякі слова, а піддослідним потрібно відновити текст за контекстом, називається:

- а) метод доповнення;
- б) семантичний диференціал;
- в) метод класифікації;
- г) асоціативний експеримент.

19. Асоціативний експеримент належить до групи проєктивних методів:

- а) правильно;
- б) неправильно.

20. Патологічні відхилення у формуванні та протіканні мовленнєвих процесів вивчає такий розділ психолінгвістики, як:

- а) онтолінгвістика;
- б) патопсихолінгвістика;
- в) етнопсихолінгвістика;
- г) прикладна психолінгвістика.

21. Крайня інтенсивність певних рис людини називається:

- а) визначеністю характеру;
- б) повнотою характеру;
- в) акцентуацією;
- г) егоцентричністю.

22. Розділ психолінгвістики, що вивчає національно-культурні особливості комунікації, називається:

- а) онтолінгвістика;
- б) патопсихолінгвістика;
- в) етнопсихолінгвістика;
- г) прикладна психолінгвістика.

23. Обмін знаннями, ідеями, думками, концептами та емоціями між людьми з різних культур визначається як:

- а) міжкультурна комунікація;
- б) вербальне спілкування;
- в) невербальне спілкування;
- г) білінгвізм.

24. Використання двох мов у мовленнєвій діяльності визначається поняттям:

- а) білінгвізм;
- б) полілінгвізм;
- в) монолінгвізм;
- г) діалог.

25. До видів білінгвізму не належить:

- а) вроджений білінгвізм;
- б) рецептивний білінгвізм;
- в) штучний білінгвізм;
- г) ранній білінгвізм.

26. Вид білінгвізму, за якому людина лише розуміє іноземну мову, але не може породжувати самостійні повідомлення, називається:

- а) продуктивний;

- б) репродуктивний;
- в) рецептивний;
- г) пізній.

27. Хто є автором теорії лінгвістичної відносності?

- а) Е.Сепір, Б.Уорф;
- б) Н. Хомський;
- в) Ф. де Соссюр;
- г) Б.Ф. Ломов.

28. Другорядна увага до невербальної комунікації, ігнорування пауз мовчання є характеристикою:

- а) висококонтекстної культури;
- б) низькоконтекстної культури;
- в) контактної культури;
- г) дистантної культури.

29. Штучне прищеплення шляхом слова або іншим будь-яким способом різних психічних станів іншої людини при відверненні її вольової уваги, називається:

- а) збудження бажань;
- б) навіювання;
- в) зараження;
- г) наслідування.

30. Уявне представлення себе на місці зображеного персонажа під час сприймання рекламного повідомлення – це:

- а) ідентифікація;
- б) імідж;
- в) стереотип;
- г) наслідування.

Додаток 1

Приклад результатів асоціативного експерименту

Завдання: Проведіть аналіз результатів асоціативного експерименту: визначте характер асоціацій за логічним і граматичним критеріями, заповніть таблицю, зробіть висновки.

Таблиця 2.

Результати асоціативного експерименту

Слово-стимул	Асоціація	Логічна реакція		Граматична реакція	
		ц	п	с	п
1. Голубь	<i>перо</i>				
2. Музика	<i>ноти</i>				
3. Хвороба	<i>ліки</i>				
4. Рука	<i>пальці</i>				
5. Гладкий	<i>глянсовий</i>				
6. Свистіти	<i>звук</i>				
7. Обслуговування	<i>офіціант</i>				
8. Вікно	<i>світло</i>				
9. Спати	<i>ліжко</i>				
10. Погода	<i>дощ</i>				
11. Підручник	<i>знання</i>				
12. Танці	<i>спорт</i>				
13. Лікар	<i>дантист</i>				
14. Нога	<i>кросівки</i>				
15. М'який	<i>бабовна</i>				
16. Автоматизація	<i>робот</i>				
17. Вітер	<i>воля</i>				
18. Двері	<i>вихід</i>				
19. Гуляти	<i>повітря</i>				

20. Гіркий	<i>чай</i>				
21. Планування	<i>розклад</i>				
22. Свято	<i>день народження</i>				
23. Ліки	<i>пігулкт</i>				
24. Черевик	<i>шнурки</i>				
25. Несподівано	<i>раптом</i>				
26. Кричати	<i>злитися</i>				
27. Солений	<i>огірок</i>				
28. Дощ	<i>сирість</i>				
29. Екзамен	<i>нерви</i>				
30. Дерево	<i>листя</i>				

Висновки:

Додаток 2

Психолінгвістичний аналіз рекламного тексту (за Л.В. Засекіною)

(за посібником: Засекіна Л. В., Засекін С. В. Психолінгвістична діагностика: навч. посіб. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин.нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 188 с.)

Загальне розуміння реклами дає змогу розглядати її як комплекс вербальних та невербальних засобів стимулювання збуту продукції та формування попиту на неї.

Психолінгвістичний ракурс вивчення реклами дає нам значні інструменти для визначення інформаційного наповнення реклами, тобто типів інформації.

У психолінгвістичній літературі визначають три типи інформації: когнітивну, емоційну та естетичну. Переважання когнітивної інформації властиве для науково-технічних текстів, емоційної та естетичної – для художніх. Важливою психолінгвістичною особливістю реклами з боку її форми є наявність і приблизно однаковий розподіл кожного типу інформації. Реклама, у якій бракує чи когнітивного, чи емоційного, чи естетичного типу, не здатна ефективно виконати свою функцію.

Когнітивна інформація у рекламі виконує важливу функцію – надає якнайповніші відомості про рекламований продукт чи послугу. Вона презентує винятково об'єктивну, повну та незалежну передачу відомостей про дійсність. Метою когнітивної інформації є інформування адресату. Чистота когнітивної інформації забезпечується блокуванням усіх інших типів інформації. Це блокування здійснюється завдяки точному відбору мовних засобів: нейтральна нормативна для письмового мовлення лексика, терміни.

Емоційна інформація має на меті створення позитивного ставлення до змісту інформації з боку адресата. Вона виражена емоційно забарвленою лексикою, наприклад, прикметниками у вищому та найвищому ступенях порівняння. Емоційно забарвлена когнітивна інформація не може вважатися цілком вірогідною і часто є дещо викривленою. Поряд із цим, саме така

інформація найкраще запам'ятовується та здійснює соціально-психологічний вплив на реципієнта.

Естетична інформація спрямована на формування у цільової аудиторії готовності до дій, наприклад, термінового володіння рекламованим об'єктом (конативна функція). Тому важливими носіями естетичної інформації є конструкції з дієсловом у наказовому способі: придбай, поглянь, заходь. Естетична інформація також передається стилістичними засобами: метафорами, метонімією, епітетами, повторами, гіперболами, порівняннями тощо.

Таблиця 3.

Складові рекламної інформації, їх функції

Типи інформації	Функції
Когнітивна	Інформативна
Емоційна	Афективна
Естетична	Конативна

Розглянемо зразок психолінгвістичного аналізу реклами кави «Якобз монарх».

Текст реклами:

Лише добірні кавові зерна з найкращих плантацій світу, гармонійно поєднані нашими фахівцями, можуть створити найкращу каву Якобз – Якобз Монарх. Старанне обсмажування зерен пробуджує АРОМОКСАМИТ, що здатен поєднати людей (28 слів – 100 %).

Результати психолінгвістичного аналізу представлено у таблиці 4.

Таблиця 4.

Психолінгвістичний аналіз рекламного тексту кави «Якобз монарх»

Типи інформації	Мовне вираження	Питома вага
Когнітивна	кавові зерна, поєднані, плантацій світу, фахівцями, можуть створити, каву, Якобз –	0,68

	Якобз Монарх, обсмажування зерен пробуджує АРОМОКСАМИТ, здатен поєднати людей (19 слів)	
Емоційна	добірні, найкращих, гармонійно, найкращу, старанне (5 слів)	0,18
Естетична	зерна можуть створити, Якобз – Якобз, обсмажування пробуджує, АРОМОКСАМИТ здатен поєднати (10 слів)	0,36

Висновок:

Результати психолінгвістичного аналізу реклами свідчать про те, що ця реклама не повною мірою відповідає вимогам структурування рекламного тексту відповідно до типів інформації. Так, у цій рекламі забагато когнітивної інформації, тоді як емоційної бракує.

Навчальне видання

Укладачі:

Дорожко Ірина Іванівна, Малихіна Олена Євгенівна,
Туріщева Людмила Василівна, Ходикіна Юлія Юріївна

Методичні рекомендації до семінарських занять і завдання для самостійної роботи з дисципліни «Психологія реклами» [Електронне видання] : для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти / [уклад. : І. І. Дорожко, О. Є. Малихіна, Л. В. Туріщева, Ю. Ю. Ходикіна] Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : [б. в.], 2024. – 35 с.

Відповідальний за випуск: Дорожко І. І.

Комп'ютерна верстка: Малихіна О.Є.

Коректор: Малихіна О.Є.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори